

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelutyön vaiheet

Huomio: Lain laatijat ja valvojat suosittelevat, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat tehdään yhtenä kokonaisuutena!

Mitä yhdenvertaisuuslaki sanoo suunnittelutyöstä:

6 § Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Mitä tasa-arvolaki sanoo suunnittelutyöstä:

5 a § (30.12.2014/1329) Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta; 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi; 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

Ehdotus yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöprosessista kouluille ja varhaiskasvatusyksiköille

vaihe 1: Sisältöihin perehtyminen	Jotta ihmisten toiminnassa ja yksiköiden toimintakulttuureissa saadaan aikaiseksi toivottuja muutoksia, on syytä opiskella yhdessä, mitä kaikkea kuuluu yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon. Perehtymistä on hyvä tehdä sekä työntekijöiden kesken, että lapsi- ja oppilasryhmien kanssa.
vaihe 2: Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteen arviointi	Kun teemoihin on tutustuttu, pitää paikallistaa haasteita, joihin halutaan vaikuttaa. Vanhemmille oppilaille voi toteuttaa vaikkapa nimettömän kyselyn, mutta nuorempien kanssa kannattaa käyttää erilaisia osallistavia menetelmiä, joiden avulla havainnoidaan sitä, miten omasta koulusta tai päiväkodista voi tulla kaikille vielä parempi paikka. Myös henkilökunta voi miettiä keskenään kehittämisen kohteita. Jos lapsissa tai nuorissa tai henkilökunnassa on syrjinnän vaarassa olevien ryhmien edustajia, on erityisen arvokasta kuulla heidän näkemyksiään. Myös huoltajia voidaan kuulla.
vaihe 3: Toimenpiteiden valinta	Valitaan toimintavuodelle muutama vaikkapa 2-3 konkreettista kehittämiskohdetta.
vaihe 4: Kirjaaminen	Kirjataan valitut tavoitteet toimintasuunnitelmaan tai mihin tahansa käytössä olevaan sopivaan dokumenttiin.
vaihe 5: Hyväksyminen	Jos koulun tai varhaiskasvatusyksikön käytännöt vaativat, hyväksytetään valitut tavoitteet johtokunnalla tai yksikön johtajalla.
vaihe 6: Tiedottaminen	Tiedotetaan kaikkia viiteryymiä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöprosessista sekä toimintavuodelle valituista tavoitteista. On erityisen tärkeää, että varsinainen kohderyhmä eli lapset ja nuoret tuntevat tavoitteet, jotta he osaavat sekä toimia niiden mukaisesti että arvioida myöhemmin niiden toteutumista. Myös huoltajia on hyvä tiedottaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöstä ja sen tavoitteista.
vaihe 7: Toimeenpano	Toimitaan tavoitteiden edistämiseksi. Muistutetaan kohderyymiä tavoitteista tarvittaessa ja pidetään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kysymyksiä esillä päivittäin.
vaihe 8: Seuranta	Käydään henkilökunnan ja lapsiryhmien kanssa sovittuna ajankohtana arviointikeskustelu tavoitteiden etenemisestä. Samalla voidaan jo ideoida seuraavia askelia.

